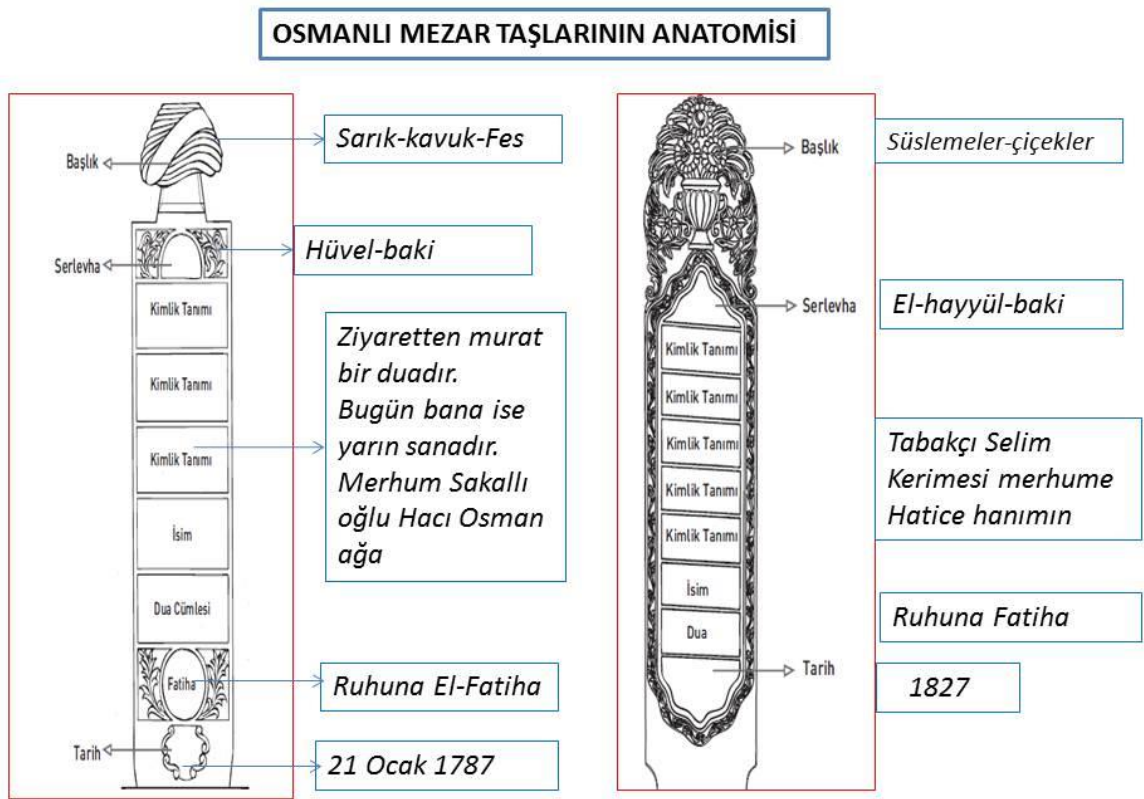

ADALIZADE OSMANLI MEZAR TAŞLARININ ANATOMİSİ

Osmanlı mezar taşları kadın ve erkek mezar taşları olarak iki çeşittir ve taşların hepsinde beş ana bölüm vardır. Bunlar sırasıyla

1. Başlık
2. Ser levha
3. Kimlik tanımı
4. Dua
5. Tarih

Başlık: Erkek mezar taşlarında **Sarık, Kavuk** ve **Fes** olarak üç ana grupta toplanan başlıklar aynı zamanda mevtanın yani mezarda yatan kişinin yaşarken ait olduğu tarikatı veya mesleği hakkında çok önemli bilgiler verir. Serpuş adı verilen bu başlıklardan mevtanın hangi tarikatın müntesibi, örneğin Mevlevi, Bektaşî, Melami, vs. olduğu kolayca anlaşılacağı gibi, yine serpuşu incelendiğinde yeniçeri, kadı, esnaf, din adamı, vs. mesleğini de kolayca anlamak mümkündür. Osmanlı'da herkesin giymek zorunda olduğu bir kıyafet düzeni vardır ve sıkı kurallar uygulanır.

Serlevha : Mezar taşlarındaki yazılı metinlerin bulunduğu ve kitabe adı verilen başlangıç bölümüdür. Osmanlı, İslam dinini çok güzel özümlediği ve günlük hayatında uyguladığı için, berzah alemi denilen ve haşre kadar bekleyeceği kabir hayatına başlarken yüce yaradanın ismini mezar taşına giriş cümlesi olarak kazıtmıştır. **Hüvelbaki = Sonsuz olan Allah (c.c.)** ifadesi mezar taşlarında en çok görülen giriş cümlesidir. Mevlevi ve Bektaşî ser levhaları ise **Hu** ile başlar bu da cenab-ı hakkı en kısa ve veciz şekilde anma şeklidir. Güzel Türkçemizde “**Hay’dan gelen Hu’ya gider** “ vecizesi ise “ **Allah’tan geldik ve Allah’a gideceğiz** “ demektir.

KUŞADASI ADALIZADE OSMANLI DÖNEMİ ERKEK MEZAR TAŞLARI

TAŞ
25

RESİM

TERCÜME

1. Hüvelbaki
2. Mevti sual edersen yıldızım düştü ta hayalime
3. Ol sebepten dua eylesin sual
4. El hükmüllah emrine razıyım
5. Merhum Girtilioğlu Hasan
6. Ruhuna Fatiha
7. Sene 1870

KUŞADASI KÜLTÜREL VE TARİHİ MİRASI KORUMA DERNEĞİ

Kimlik tanımı : Bu bölümde mevtanın kimlik bilgileri, yaşarken hangi sülaleye mensup olduğu, taşıdığı unvanlar, ölüm nedeni, kadın ise kimin hanımı veya kızı olduğu belirtilir. Bu ifadeler bazı mezar taşlarında çok kısa olduğu gibi son derece uzun cümleleri de kapsayabilir. Edebiyatımızın en güzel örneklerinin son derece edebi dille ifade edildiği mezar taşları kitabeleri Osmanlı insanının estetiğe önem verdiği kadar edebi sanatlarla da yakından ilgilendiğinin bir göstergesidir.

KUŞADASI ADALIZADE OSMANLI DÖNEMİ KADIN MEZAR TAŞLARI

TAŞ
7

RESİM

ÇEVİRİ

1. Hüvelbaki
2. Emr-i hakla türlü hastalık geldi başıma
3. Bulmadı sıhhat ve bu sebepten öldü
4. Ruhuna Fatıha ihsan edeler hem
5. Çumaroğlu hacı Çakır'ın
6. Zevcesi merhume Emine hatun
7. Ruhuna Fatıha
8. Sene 1921

KUŞADASI KÜLTÜREL VE TARİHİ MİRASI KORUMA DERNEĞİ

Dua : Dünya hayatı sona erip, ebedi aleme göçen bir insanın hesaba çekileceği haşre kadar ziyaretçilerden isteyeceği tek şey **dua** 'dır. Osmanlı mezar taşlarının yol kenarına dikilmelerinin ve şehir içinde olmalarının en önemli nedeni çok dua alabilme isteğidir. Bu istek aynı zamanda ziyaretçiye ölümü hatırlatmak ve bir gün sıranın kendisine geleceğini söylemektir. Osmanlı mezarlıklarında en çok görülen dua cümlesi , “ **Ziyaretten murat dua 'dır, bugün bana ise yarın sana 'dır.**” Öleni hayırla anmak üzere erkekler için **merhum ve mağfur**, kadınlar içinde **merhume ve mağfure** kelimelerinden sonra **el-Fatiha** ifadesi ile bu bölüm sona erer.

Tarih : Kitabenin en sonunda ise mevtanın ölüm tarihi düşülür. Sadece yıl olarak verildiği gibi gün, ay, yıl birlikte de verilebilir. Hicri takvimin kullanıldığı bu bölüm kitabenin sona erdiğini gösterir. Tarih bazen ser levhanın altına da yazılabilir. Mezar taşlarında birde **ebced hesabı** ile tarih düşürme diye bilinen ve gerçekten bir zeka ürünü olan bir sanat vardır. Genellikle önemli şahsiyetlerin kitabelerinde görülen bu method şairler tarafından yazılmış edebiyatımızın en güzel örnekleridir. Her harfin bir sayı değeri vardır v bu method **çeşme, cami, imaret kitabelerinde** ve **kitap baskılarında** da kullanılmıştır.

Osmanlı mezar taşlarını **kadın** ve **erkek** mezar taşları olarak çok kolay ayırabilirsiniz. Erkek mezar taşlarında mutlaka bir **serpuş** yani başlık bulunur. Bir diğerk özellik ise yazılı metnin yani kitabenin en ez 4-5 satır olmasıdır. Kadın mezar taşları ise çok uzaktan bile hemen anlaşılır ve üzerlerinde mutlaka **çiçek, sembol, şekil, tasvir** ve **kabartmalar** vardır. En belirgin özellik ise çiçek motifleridir çünkü Osmanlı kadınıni çiçek olarak algılamış ve kadın mezar taşları çok zarif dekorlarla taşlara hakkedilmişlerdir. Anlatılan ve yazılanların tam tersine Osmanlı insanı yaşarken kadınlara çok büyük değerk atfetmiş ve bunu öldükten sonra da mezar taşlarında devam ettirmiştir.

MAHMUT ÖKÇESİZ

Kuşadası Kültürel ve Tarihi Mirası
Koruma Derneği başkanı